

СТАРИННАТА ТОПОНИМИЯ НА СОФИЙСКО

Анна Чолева-Димитрова
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“, БАН

OLD TOPONYMS IN THE SOFIA AREA

Anna Choleva-Dimitrova
Professor Lyubomir Andreychin Institute for the Bulgarian Language,
Bulgarian Academy of Sciences

The object of research interest in this case is the study and preservation of Bulgarian toponymy. The survey includes 31 toponyms in the region of Sofia. Etymologies are proposed with reference to different geographical objects – mountains, ridges, peaks, rivers, valleys, springs, fields, meadows, pastures and more. The disclosure of the origin and meaning of onymes will recover words long extinct and their meanings, ancient names and nicknames. The local names are a valuable source of data for Onomastics and for many other sciences.

Key words: toponymy, microtoponymy, etymology

Основна част на всяко микротопонимично изследване е неговият речник. Историко-етимологичният речник на Софийско¹ включва над 10 000 онима. Освен топоними от прилежащите на бившата Софийска околия селища е разгледана и софийската градска топонимия (поместени са имената на кварталите, по-големите улици, площади, сгради ориентири, култови (религиозни) сгради, мостове, паркове и др.). На етимологичен анализ са подложени и голяма част от топонимите на планината Витоша.

Тук ще бъдат разгледани названия, които са безценни образци на старинна топонимия, характерна за тази част от България, съхранила през вековете свидетелства за народите, преминали през нашите земи и населявали Софийско. Няма и съмнение, че микротопонимията е неизчерпаем извор на данни и че тя трябва да бъде изследвана всестранно.

¹ Историко-етимологичният речник е част (глава) от труд, който е под печат.

Предлаганите етимологии са на различни географски обекти – планини, ридове, върхове, реки, долини, извори, ниви, ливади, пасища и др. Тези названия са все още живи в народната памет, но поради голямата отдалеченост от времето на тяхното възникване те остават неразбираеми за местното население. Разкриването на произхода и значението на онимите ще възстанови отдавна изчезнали думи или техни значения, старинни лични имена и прякори.

В следващите примери се наблюдават особеностите на този така богат на културна история лингвистичен материал:

Доломаница, ниви, южно от с. Войнеговци. – Названието е възникнало от РИ, което е по ЛИ *Доломан*, образув. от *Доло*, съкр. от *Радол*, *Видол* и под., XVIII в. (Заимов 1988: 92), и *-оман*, както *Драгоман*, *Каломан*, и топон. наст. *-ица*. Би могло и от ЛИ *Дуло*, съкр. от *Радул* с асимилация $y - o > o - o$. Срв. МИ *Дуленица* в Годечко; *Дулиница*, *Дульова махала* в Радомирско (Чолева 2009: 209), *Дульовите кащи* в Неврокопско (Иванов 1996: 105).

Драговин дол, суходолина северозападно от с. Шияковци. – По ЛИ *Драгова*, за образув. срв. ВИ *Веловин дол* в Радомирско – от ЛИ *Велова*, Сели *Radovin* в Хърватско (IM 365), също и ВИ *Радивин дол* в Радомирско, запазеното ЛИ *Милева* в СЗ България.

Варатова шопка, чешма в с. Градец. – От РИ, от изч. ЛИ *Варат*, с осн. в гл. *варам* 'бързам', *варям се* 'надбягвам се' в Софийско (подробно Младенов 1941: 58; БЕР I 119), стб. *варяти* (СтБР I 14) и наст. *-ат*, за която срв. ЛИ *Драгат*, *Милат* и др.

Ведена 1) също *Егула*, гори, р., минава през с. Железница. Река-та, която отделя Витоша от Плана. *Егуля* е горното течение (до водослива на Железничка река), а оттам надолу, до вливането ѝ в Искър тя се нарича *Ведена*; 2) равнище в с. Кокаляне; 3) скала в с. Панчарево. – Името е разгледано от Георгиев 1960: 98. Той го извежда от трак. **utu* < ие. **ūdō(r)* = гр. *ῥδop* 'вода' – примерите са за РечИ *Vum* и *Vedea* в Румъния. За *Ведена* се споменава, че е ср. бълг. название. Според Дуриданов 1958: 217 името също е тракийско, извежда го от ие. **ued-*: **id-* 'вода' и *-enā* от **-eno*. Заимов разглежда названието като славянско (БВ), от прич. *веден* от гл. *веда*, стб. *вѣдѣ* (БЕР I 126). Семантично се свързва с води, които са отвеждани поради различни дейности, а този район е известен с рудодобива си. Срв. МИ *Ведена* в Монтанско

(Михайлова 1984: 89), РечИ *Ведейка* в обл. Г. Смоленск, *Ведемля* в Тверска обл., *Веденец* в Тулска обл., *Веденый Овраг* в Донска обл. (WRG I 270), СелИ *Веденеевской* (Болото) в обл. Г. Вятка, *Веденское* 10 п., *Ведень* в областта Терек (RGN II 17). Съществуват и народни предания за названието – най-често то се свързва с името на жена *Ведена* от с. Бистрица.

Велепункя, река, суходолина, вада в с. Сеславци. – Сложно съществително с първа част *веле-* (влиза като първа част на сложни остарели думи като: *велегласен*, *велемъдър*, БЕР I 131), от стб. *велии* 'голям'; с втора част *пункя* 'кожена торбичка за прахан, кремък, тютюн' (БЕР V 853), тук земеписно за суходолина.

Визат, голо място, пасище на север от с. Кремиковци. – Изцяло от изч. ЛИ *Визат*, образув. от *Визо*, срв. МИ *Визова чукара* в Панагюрско (Заимов 1977: 79) и рядката наст. *-ат*, за която срв. ЛИ *Милат*, *Иват*, *Добрат* и др.; срв. МИ *Визичене* в Неврокопско, което е изведено от нариц. *вез* 'бръст' (Иванов 1996: 84). Ако се приеме, че формата е с редуция на *е* и с наст. *-ат*, с която се образуват прил. имена, напр. *космат*, *брадат* и под., тук също би могло основата да е *вез*. Срв. МИ *Вежегръм* в Софийско. Образоването не е типично за топоними, назването не е доразвито с топонимични форманти. Несигурно.

Витоша 1) планина южно от гр. София. Стар запис: стб. *Витоша* XI в. (Иванов 1929: 285). За старите имена на планината: *Σκόμιος*, *Σκόμβρος*, *Scorpius*. Споменават се най-напред при Тукидид – V в. пр.н.е., отбелязани са в съчинения на Аристотел (384 г. пр.н.е. – 322 г. пр.н. е.) и Плиний Стари (ок. 23 – 79 г. от н.е.). И трите названия са тълкувани като 'стръмна планина' (Дечев 1957: 459) ; 2) квартал южно от София. – Името е било обект на редица научни изследвания на български езиковеди. По-голямата част от учените се насочват към търсенето на тракийски корен в топонима. То е изведено от трак. **βι-* 'две, два' и **τοσ-*, сродно с бълг. *тѣсам*. С това предположение се оформя най-често цитираното в литературата тълкуване на оронима, което трябва да означава 'двувърха, двуделна' планина (Дечев 1915: 24). Най-силната екстралингвистична подкрепа се открива в съществуващите два върха – *Резньовете* (Голям и Малък), които се очертават много ясно, гледани от северозападната част на Софийското поле. Според Младенов (1915: 60) топонимът също е тракийски, но в осно-

вата му е трак. **ūt*, диал. от ие. **ūd* 'вода', от един произход с РечИ *Vum*. Названието се определя и като възникнало от трак. ЛИ *Bithus*, *Bitus* с преход *b > v* под влияние на народния латински език (Петканов 1958: 177). Името е свързвано и с рум. *viță* 'говедо, добитък' и топон. наст. -*ош*, а за успоредица на основата се посочва *Vum-иня* (Заимов 1958: 173; Дуриданов 1960: 471). Изразено е и предположението в името да е запазено слав. ЛИ *Vumosh*, което е подкрепено с многобройни паралели на наши и др. славянски антропоними и топоними, напр. стсрб. ЛИ *Витошь*, XIV в., МИ *Витошевац*; чеш. МИ *Vitošice*, пол. ЛИ *Witosz* (подробно Заимов 1962: 190; Заимов 1973: 84). Срв. МИ *Витошица* в Брезнишко (Велев 2009: 189), както и редица топоними в България (БЕР I 155).

Кастабунски рът (ърт), поляни и гора на 10 км северно от с. Кремиковци. – Производно от нач. МИ **Каста(л)буна*, от *кастъл* 'камениста чука със заклавяла гора' в западни области, също = *Кастель* → *кастель*, с акавизъм или асимилация *a – a < a – e* от лат. *castellum* 'градище, крепост', срв. МИ *Кастальете* в Радомирско (Чолева 2009: 240), *Кастеля* в Пернишко (Велев 2009: 297), *Kastelec* в Словения (IM 86), и *буна* 'китка дървета; коренище' с начално значение 'могила', от гр. заемка (БЕР II 90) или би означавало „крепостта при дърветата“.

Кикйш, връх на 3 км североизточно от Драгалевци (сега квартал на София). – От *кика* 'перчем, коса, козина', стб. *кѣка*, и в ост. слав. езици, от същия корен е и гл. *кича* (БЕР II 356), по общия изглед на върха, с наст. -*иш* (Заимов 1961: 157; Дуриданов 1958: 236), срв. за нея раст. *мекиш*, *бучениш* и др.; МИ *Чепйшо* в Радомирско (Чолева 2009: 77); семантично срв. СелИ *Перник*.

Клещерица, пасище, ниви в с. Клисурса. – От *клещер*, образув. от *клет* 'колиба, зимник, обор', стб. *клѣтъ* 'колиба, къща' (СтБР I 727) и наст. -'ер, срв. МИ *Чешер* в Радомирско (Чолева 2009: 459), и топон. наст. -*ица*.

Комая, равнище с ниви южно от с. Кътина. – С осн. от *ком*, запазено в слав. езици, рус. *ком* 'буца, грамада, куп' (Фасмер ЭСРЯ II 300), според Миков (Миков 1941: 196) със значение 'могила' (вж. Симеонов 1966: 170; БЕР II 566) и наст. -*ая* (Симеонов 1962: 145), за наст. срв. МИ *Вишяя* в Брезнишко (Велев 2009: 189). За основа срв. вр. *Ком* в

Стара планина; СелИ *Комаи, Котај* в полската област Вилна (SG IV 297); СелИ *Комно* в обл. Псков, *Комяк* в Г. Вятка (RGN IV 348).

Кòрбул, ниви, пасище южно от с. Сеславци. – От изч. ЛИ *Корбул*, образувана от *Корбо*: **кор(ь)ба* 'укоп, укоряване' (Займов 1988: 124) и наст. *-ул*, както *Корул, Драгул, Радул*.

Костолòм, склон с пасища на север от с. Локорско. – Сложно същ. име (композиция) с първа част *кост* 'твърда част в организма на човек или гръбначно животно' и *лом* < гл. *ломя* 'чупя, троша', срв. рядко диал. *костоломен* 'който ломи, троши кости', стб./чсл. *костоломьнъ* (БЕР II 662), за образуването срв. *вълнолом*. Тук като географски термин за стръмно място. Срв. СелИ *Костолом* в обл. Г. Псков, *Костоломщина* в обл. Вилна, *Костоломы* в Г. Витебск (RGN IV 464). МИ *Костолом* в Брезнишко е изведено от лат. *castellum* 'крепост' (Велев 2009: 285).

Кочулàт, могила, гора на 10 км северно от с. Кремиковци. – От начално **Качулат*, с далечна дисимилация или сближено с широко-разпространеното *коч*, прил. от *качул* 'снопче пера на глава на птица; щръкнал израстък по глава на животно; вид шапка с остър връх' (БЕР II 294) с наст. *-ат*, за образуване на *качулат* 'който има качул', срв. *космат, брадат*, МИ *Китатото круше, Кръстата дабица* в Радомирско и под. Тук като земеписен термин.

Кречàлница, ниви на 1 км югоизточно от с. Герман. – С осн. в гл. *креча*, диал. 'крякам', също като *кречетя* 'гракам, шумя' (БЕР III 4), срв. *кречало* = *кречетало* и наст. *-(ь)ница*, т.е. топонимът означава 'място, където се кряка; вдига се шум', за образув. срв. МИ *Боботалница, Стругалница, Сукалница* и под. в Радомирско (Чолева 2009: 77).

Лàбкова воденйца, в с. Челопечене. – По РИ, с озвуч. *л* от ЛИ *Лапко* < (X)*лапко* (Займов 1988: 136).

Òклин егрèк, равнище с ливади на север от с. Мрамор. – По изч. ЛИ *Òкла, Окло*, образув. от *Око* с *-(ь)ло*, а то съкр. от *Окомир, Окослав* VIII в. (подробно Займов 1988: 174), срв. МИ *Окослав* във Врачанско (Николов 1997: 324), МИ *Оков рид* в Гевгелийско, РИ *Окови* в Дупнишко (Еленин 2007).

Отпокрай, ниви в края на селото, южно от Кремиковци. – Субстантивиран предлог.

Педучёл, горист склон северно от с. Сеславци. – Сложно съществително, образувано от *педя*, стб. *падъ*, и *чело*, т. е. *педя чело*, като географски термин за малко възвишение, за образуването срв. *педя човек*; от *педочел*, с редукция на *о*.

Потйш, долчина на север от с. Войнеговци. Народна етимология: „Детето се изпотило, бягали от черкезите“. – Образув. от *пота* 'огнеупорно гърне за топене на метали; тигел', *пòте* 'канче; малко глинено гърне', има го във всички балкански езици, в рум., заето от бълг., също и нем. *Pott* 'гърне' (БЕР V 551) и наст. *-иш*, за нея срв. МИ *Чепиш* в Радомирско, СелИ *Черепиш*. Тук вероятно поради прилика по форма.

Раставàница, също **Растовàнец**, равнище с ниви на север от Подуене (квартал на София). – От ЛИ *Растован*, срв. ЛИ *Расто*, пожелателно 'да расте' (Илчев 1969) с наставките *-ов-ан*, както ЛИ *Милован*, *Радован*; срв. тук МИ *Радован*. Първата форма е с асимилация.

Рётмъница, **Рётманица**, ниви, гора на 3 км южно от Симеоново (квартал на София). – От ЛИ *Ретоман*, с преглас *ра > ре* от *Ратоман*, образув. от *Рато* < *Ратомир*, стб. *раць* 'борба, война' с *-ом-ан*, както ЛИ *Радоман*, срв. тук, и наст. *-ица*; срв. МИ *Ратонкьо* в Радомирско (Чолева 2009: 378); СелИ *Ratibořice* в Морава (Hosák-Šrámek 1980: 366), СелИ *Ратово* в обл. Витебск, *Ретома* в обл. Псков (RGN VII 575).

Рйляник, сега е училище, в центъра, чешма в с. Панчарево. – От *риляник* 'място с изровена земя', образув. от *рилян* 'изровен' и наст. *-ик* (може и топон.), за образув. срв. МИ *Помочаник*, *Обешеник*; срв. *рилник* 'бряг, който се рони' (Займов 1961: 125), МИ *Рила* – планина, МИ *Рила* в Монтанско (Михайлова 1984: 165), *Рилник* в Ботевградско (Михайлова 2008: 199), СелИ *Рылы* в обл. Витебск, *Рыляки* в Смоленска обл. (RGN VIII 14).

Скакàч, също *Голёмата рèка*, *Какàч*: 1) река, тръгва от планината Люлин, ляв приток на р. Искър, влива се след Курило; 2) ливади покрай реката при Връбница; 3) равнище с ниви на 5 км западно от с.

Вердикал; 4) също *Крива река* при с. Иваняне.– Производно от гл. *скакам* 'скачам', срв. в този случай за образуване *бягам* – *бегач*; или от *скак* 'водопад' с топон. наст. *-ач* (Дуриданов 1958: 346); срв. за нея МИ *Дупячо, Кореняча, Косача* в Радомирско (Чолева 2009). Названието персонифицира обекта, семантично – за река с много прагове, водоскоци.

Скърчим, Скърчин, също Скърчин връх, ливади, храсти, рид, някогашна гора в падина под *Янкулов път*, западно от с. Бистрица. – От *скърча, скръчим* 'изстребена, изкоренена гора' в говора, образув. от *скърча* с наст. *-им*, срв. СелИ *Кричим*.

Сливия, гора, ливади до *Ушите*, сливат се долини, при с. Подгумер. – От *сливия* 'място, където се сливат долове', образув. от *слив* 'място, където се сливат реки, води' и наст. *-ия*, за образуването срв. МИ *Пърлия, Цвилия, Църцария* в Радомирско (Чолева 2009: 72).

Сма̀го, равнище с ливади на запад от с. Световрачане. – Членувано от изчезналата дума *смаг* 'горещина, пек; сухота в устата, жажда', запазена в други славянски езици: рус. *смага* 'огън', с друга отгл. степ. на *смугъл* 'с тъмна кожа', чеш. *staha* 'жар, зной', пол. *smaga* 'жажда' (Фасмер ЭСРЯ III 682), особено добре този апелатив е запазен в руската и слав. топонимия, срв. СелИ *Смагина* в обл. Калуга и Перм, *Смагино* в Кострома, Витебск, Самара (RGN VIII 377). В бълг. език е запазено в ЛИ *Смед, Смедан* < *Смяд* 'тъмен, мургав' XIII в. (Заимов 1988: 201).

Тайна̀ 1) река, гориста долина на север от с. Курило; 2) скалисто място на 3 км източно от с. Кътина. „Скривалище на дедо Лиле, крил се от турците“ по местно обяснение. – За 1) от *тайна* 'нещо тайно, скрито' и в др. слав. езици (БТР 956; Геров V 319; ЕтР), стб. *таина* 'тайна; тайно място; скривалище' (СтбР II 918). Срв. и *тай* 'гъста, непроходима гора', сиб. (Даль IV); *тайбола* 'гъста, проходима само през зимата гора', карел., фин., *тайга* 'скалиста планина', сиб., амурск.; *тайпола* 'провлак', фин. (Фасмер ЭСРЯ IV 11). Семантично името трябва да се свързва с гъстата растителност, която „скрива“ реката, т.е. това е 'тайна, потайна река' или с непостоянното ѝ количество вода. Срв. СелИ *Тайная* в област Орел, пол. *Tajnica* в област Гродно, *Тайница* в област Киев (RGN VIII 706; SG XII 145).

Ўнгол, също **Ўнгул**, смесена гора на 2 км южно от с. Пожарево. – Вероятно е във връзка със стб. жгълъз 'ъгъл, кът', рус. *угол*, ср.-хърв. *ugaо*, пол. *węgiel* (СтбР II 1276; ЕтР 704; Фасмер ЭСРЯ IV 145). Според Младенов коренът е индоевропейският **ang-*, срв. лат. *angulus* (ЕтР 704). Името е старинно, със запазена назалност, с преход *y < ж*, срещано в говора. Вторият вариант е с прогресивна асимилация. Срв. МИ *Онгъл*, *Угол* – част от Бесарабия, гр. *Оуулос*, дн. *Буджак* (тур. *bısak* 'кът, угъл'), СелИ *Углич* в обл. Ярославл (Фасмер ЭСРЯ IV 145); СелИ *Угол* 36 п., *Углец* в обл. Кострома, Псков (RGN X 258). Името със сигурност трябва да се определя като първобългарско. Би-ха могли да се приемат и др. варианти. Има редица тюркски географски термини: *онго* 'рид; нос; залив'; *унгур* 'пещера; дупка в скала; дълбока теснина'; казах. *унгур* 'тясна долина в планина' и др. (Мурзаев 1984: 577). Семантично тук топонимите се свързват с *кът*, срв. СелИ *Кътина* също в Софийско.

Шекутїновец, ниви в с. Клисурса. – По Пр, от *шекутина* < *щекотина*, запазено в старорус. *щекотать* 'чурулика, цвърча; бърба, дрънкам глупости', старорус. *щекот* 'пеене на славеи', чеш. *štěkot* 'лай', в бълг. *скокот* 'гъдел' (Фасмер ЭСРЯ V 500; ЕтР 584) и наст. *-ица*. Срв. СелИ *Щекотиловка* в Кострома (RGN X 389).

Шишивар, гора, пасище и изворче южно от с. Горни Лозен. – От Пр, възможно и от ЛИ *Шишо*, от *Шшиман* 'дебел човек', от тюркс. произход и *вар*, стб. *варъ* 'горещина', рус. *варь* 'вряла вода; пек' (БЕР I 118), но срв. стб. *варь* 'дворец, палат' (СтбР I 141). Много вероятно името да е съставено с втора част – дворец, възможно и със знач. 'крепост', срв. *вар-ош* 'стара част на град', от унг. *város*, което е произв. от *vár* 'крепост' – от ирански произход (БЕР I 121). За най-вероятно трябва да се приеме, че названието означава 'крепостта на Шишо'. За този антропоним срв. по-долу *Шишови орници*, МИ *Шишков герен* в Радомирско, СелИ *Шишковци* в Кюстендилско. За *вар* срв. СелИ *Тиввар*, *Хоронвар* в обл. Казан; *Сепи-Вари* в Олонец, *Вотские-Вари* в обл. Вятка (RGN I 648). Последните примери са успоредици за словообразователния модел – в основата е възможно *вар* да е със значение 'вряла вода', срв. и СелИ *Карлови вари* в Чехия. С това название има улица в София.

Този род изследвания имат голямо значение за запазване на топонимните данни като част от нашето нематериално куртурноисторическо наследство. Освен това те служат и като безценни исторически свидетелства за народите, обитавали дадена територия, и за културата, останала след тях. Не на последно място по важност трябва да се отбележи, че микротопонимните проучвания ще бъдат от полза и за специалисти от други области (история, археология, география, етнография и др.), както и надежден извор за бъдещи ономастични изследвания.

ЛИТЕРАТУРА

- Велев 2009:** Велев, В. *Местните имена в Брезнишко*. В. Търново, 2009.
- Георгиев 1960:** Георгиев, Вл. *Българска етимология и ономастика*. София: Издателство на БАН, 1960.
- Дечев 1915:** Дечев, Д. Принос към античната география на България. // *Известия на историческото дружество* IV, 1915, 23 – 32.
- Дечев 1957:** Detschew, D. *Die thrakischen Sprachreste*. Wien, 1957.
- Дуриданов 1958:** Дуриданов, Ив. За някои редки словообразователни типове в българската топонимия с успоредици от другите славянски езици. – В: *Славистичен сборник*, 1. София, 1958, 207 – 250.
- Дуриданов 1960:** Дуриданов, Ив. Нови данни от топонимията за изчезналото румънско население в Софийско. // *Езиковедско-етнографски изследвания в памет на акад. Стоян Романски*. София, 1960, 469 – 478.
- Еленин 2007:** Еленин, Й. *Местните имена в Дупнишко*. Благоевград, 2007.
- Заимов 1958:** Заимов, Й. Гръцки и романски елементи в Пирдопската топонимия. // *Изследвания в чест на акад. Д. Дечев*, 1958, 167 – 176.
- Заимов 1962:** Заимов, Й. Географските имена **Витоша** и **Владая**. // *Известия на Института за български език*, кн. 8, 1962, 189 – 191.
- Заимов 1973:** Заимов, Й. *Български имена с -јъ*. Принос към Славянския ономастичен атлас. София, 1973.
- Заимов 1977:** Заимов, Й. *Местните имена в Панагюрско*. София: Издателство на БАН, 1977.
- Заимов 1988:** Заимов, Й. *Български именник*. София: Издателство на БАН, 1988.
- Иванов 1996:** Иванов, Й. Н. *Местните имена в Гоцеделчевско (Неврокопско)*. София, 1996.
- Илчев 1969:** Илчев, Ст. *Речник на личните и фамилните имена у българите*. София: Издателство на БАН, 1969.
- Миков 1941:** Миков, В. *Произход и значение на имената на нашите градове, села, реки, планини и места*. София, 1943.

- Михайлова 1984:** Михайлова, Д. *Местните имена в Михайловградско*. София: Издателство на БАН, 1984.
- Михайлова 2008:** Михайлова, Д. *Местните имена в Ботевградско*. София: Издателство на БАН, 2008.
- Младенов 1915:** Младенов, Ст. Имената на десет български реки. // *Списание на БАН*, 10/6, 1915, 41 – 70.
- Мурзаев 1984:** Мурзаев, Э. *Словарь народных географических терминов*. Москва, 1984.
- Николов 1997:** Николов, Б. *Топонимията на Врачанска околия*. София, 1997.
- Петканов 1958:** Петканов, Ив. *Витоша*. // *Изследвания в чест на акад. Д. Дечев*. София, 1958, 177 – 182.
- Симеонов 1962:** Симеонов, Б. Топонимията и историята на българския език. // *Известия на Института за български език*, кн. 6. София: Издателство на БАН, 1962, 163 – 174.
- Хосак-Шрадек, Hosák-Šrámek 1970, 1980:** Hosák, L., R., Šrámek. *Místní jména na Morave a ve Slezsku*. Praha. Т. I, 1970; Т. II, 1980.
- Чолева-Димитрова 2009:** Чолева, А. *Местните имена в Радомирско*, София: Издателство на БАН, 2009.

СЪКРАЩЕНИЯ НА ЛЕКСИКОГРАФСКИТЕ ИЗТОЧНИЦИ

- БЕР** – Български етимологичен речник. Т. I – VI. София: Издателство на БАН, 1971 – 2002.
- БТР** – Български тълковен речник. IV издание. София: „Наука и изкуство“, 2003.
- Геров** – Н. Геров, Речник на българския език. I – VI. София, 1975 – 1978 (ново издание).
- ЕТР** – Младенов, Ст. Етимологически и правописен речник на българския книжовен език. София, 1941.
- СтБР** – Старобългарски речник. София: Издателство на БАН, Т. I 1999, Т. II 2009.
- Фасмер ЭСРЯ** – Этимологический словарь русского языка. I – IV, М., 1964 – 1973.
- ИМ** – Imenik mesta. Beograd, 1956.
- RGN** – Russisches geographisches Namenbuch. Herausgegeben von Max Vasmer. 1 – 6. Wiesbaden, 1962 – 1972.
- SG** – Słownik geograficzny królestwa polskiego i innych krajów słowiańskich 1–15, Warszawa, 1880 – 1900.
- WRG** – Wörterbuch der russischen Gewässernamen. Herausgegeben von Max Vasmer. 1 – 5. Nachricht Berlin-Wiesbaden, 1960 – 1973.

ИЗПОЛЗВАНИ В ЕТИМОЛОГИЧНИТЕ УСПОРЕДИЦИ СЪКРАЩЕНИЯ

ВИ – водно име

ЛИ – лично име

МИ – местно име

Пр – прякор

РИ – родово име

СелИ – селищно име